

СВІТОВИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД АНТИМОНОПОЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

У статті висвітлено питання становлення антимонопольного законодавства у зарубіжних промислово розвинутих країнах та в Україні, пропонуються напрями вдосконалення антимонопольного регулювання в Україні.

Ключові слова: антимонопольне законодавство, антимонопольне регулювання, антимонопольні органи, конкуренція, монополічне (домінуюче) положення, недобросовісна конкуренція, Антимонопольний комітет України.

I. Вступ

Система державного регулювання економіки, що сформувалася в усіх індустріально розвинутих країнах, як обов'язковий елемент передбачає створення сприятливих умов для розвитку конкуруючого середовища на ринку товарів і послуг. Антимонопольне регулювання – найважливіша складова частина економічної політики держави в усіх країнах з розвинутою ринковою економікою.

Розвиток антимонопольного регулювання дуже актуальний для української економіки, де міра монополізації ринку вища, ніж у державах з розвинутою ринковою економікою. Українська економіка успадкувала від радянської економіки високий рівень монополізації виробництва в багатьох галузях господарства.

Антимонопольне регулювання у поєднанні з підтримкою вітчизняного підприємництва є необхідною умовою успішного економічного розвитку України.

II. Постановка завдання:

Метою статті є:

- провести аналіз досвіду промислово розвинутих країн щодо антимонопольного регулювання;
- проаналізувати чинне антимонопольне законодавство України;
- на основі світового досвіду визначити напрями вдосконалення правових та організаційних механізмів антимонопольного регулювання в Україні.

III. Результати

Законодавчу заборону чи обмеження картельних галузевих угод уперше було введено у Північній Америці. У 1889 р. було затверджено антитрестівський Закон Домініону (Dominion Antitrust Statute) у Канаді та у 1890 р. Закон Шермана (Sherman Act) у США.

Ці закони були характерною реакцією на бурхливі економічні зміни у цих державах:

залізниці і пароплави різко розширили масштаби багатьох ринків; технологічні й управлінські інновації привели до того, що багато крупних підприємств асоціювалися перш за все з “трестівською” формою організації. Введення законодавства, яке обмежило б поведінку трестів і змінило б баланс економічної сили, вимагали фермери і представники малого бізнесу. Ці категорії виробників відчували себе затиснутими в лещата між високими цінами, встановленими могутніми трестами на сільськогосподарські ресурси, і падаючими цінами на власну продукцію [9, с. 11].

Закон Шермана забороняв договори, об'єднання і змови, спрямовані на обмеження торгівлі, монополізацію, спробу монополізації, об'єднання або змови з метою монополізації “будь-якої сфери торгівлі між штатами або з іноземними державами”, передбачав санкції відносно порушників у вигляді позбавлення волі і штрафу до 5000 дол. (збільшеного з часом до 1 млн дол.). Закон Шермана діє, в істотній частині, до сьогодні, його включено до федерального Кодексу Сполучених Штатів.

У 1914 р. у США для контролю специфічної практики, не передбаченої в Законі Шермана, щодо обмеження зростання монополії “на початковій стадії” було розроблено Закон Клейтона. Цей закон забороняв цінову дискримінацію, злиття, що веде до зниження конкуренції, та особисту унію директорів конкуруючих фірм.

На початку XX ст. у США з'явилася потреба у створенні державного органу, який виконував би слідчі і судові функції та володів спеціальною компетенцією у сфері бізнесу. Відповідно до Закону про Федеральну комісію з торгівлі (Federal Trade Commission Act) такий орган був утворений і складався з п'яти членів, наділених значною квазісудовою владою, що працюють на постійній основі. З часу створення Федеральної комісії з торгівлі (Federal Trade Commission) (ФКТ) у

1914 р. відповідальність за здійснення американської антитрестівської політики було поділено між двома органами: ФКТ і Антитрестівським відділом міністерства юстиції (Antitrust Division of the Department of Justice). Їх повноваження частково збігалися в багатьох, але не в усіх областях. Лише міністерство юстиції наділялося юридичною силою і реальними повноваженнями вимагати вживання (або призупинення) кримінальних санкцій. Позитивний момент у такому подвійному підході до здійснення антитрестівської політики полягав у тому, що помилки або перевищення власті, допущені одним відомством, виправлялися іншим [9, с. 12].

Канадське антимонопольне законодавство приділяє багато уваги юридичним механізмам, що забезпечують чесну і добросовісну конкуренцію на ринку товарів і послуг. Основним законодавчим актом Канади, що відображає антимонопольну політику держави, є Закон про конкуренцію (Competition Act). У цьому законі зазначені основні традиційні елементи державної антимонопольної політики, правові механізми подолання недобросовісної конкуренції.

Вичерпний аналіз антимонопольного законодавства Канади наведено у праці Б. Пержняка й Б. Кормича [8, с. 113–115].

Однією з особливостей канадського законодавства є прийняття законодавчих актів, регулюючих у комплексі правові інститути. Тому в Законі окрім норм адміністративного права містяться кримінально-правові норми, імплементовані до Кримінального кодексу.

Структурно Закон можна розділити на дві частини. Перша регулює питання злиття й об'єднання компаній з метою недопущення утворення надмірно крупних структур, здатних монополізувати який-небудь сектор ринку. Друга – передбачає відповідальність за різні правопорушення, здатні нанести або що завдали шкоди чесній і добросовісній конкуренції.

Згідно із Законом юрисдикція у цій сфері знаходиться в компетенції спеціально створених державних органів – Дирекції по розпитах і дослідженнях (Direction of Investigation and Research) і Трибуналу Конкуренції (Competition Tribunal). Ці органи формуються Палатою Общин Канадського Парламенту за поданням Кабінету Міністрів і фінансуються бюджетом.

Основною функцією Дирекції є виявлення правопорушень у сфері дії Закону і подача інформації в Трибунал Конкуренції. На Трибунал Конкуренції покладені функції щодо розгляду справи і ухвалення рішення про правомірність дій суб'єкта економічної діяльності, вживання за необхідності заходів адміністративної дії: штраф, накладення заборони на здійснення яких-небудь дій, відміна відповідних рішень тощо. Рішення цього органу можна оскаржити в судовому поряд-

ку. Паралельно з цим до порушників можуть застосовуватися заходи кримінальної відповідальності, а їх дії можуть стати предметом цивільного позову з боку потерпілих з метою відшкодування нанесеного збитку [8, с. 113].

Після Другої світової війни законодавства щодо захисту конкуренції, за типом американського, були розроблені у більшості західних промислово розвинених країн. Так, Великобританія на законодавчому рівні ввела заборону на фіксацію цін у 1956 р. і в 1965 р. розповсюдила юридичні повноваження Комісії з питань конкуренції (Monopolies Commission) на справи по злиттю. У Великобританії критерієм домінування на ринку служить доля фірми у 25% ринку. У вирішенні питання щодо злиття антимонопольні органи керуються набагато ширшими критеріями, ніж ті, які прийняті в США. Головне – визначити, чи приводить злиття до дій, що перечають суспільним інтересам [9, с. 12].

ФРН ухвалила основний антитрестівський закон у 1957 р. і підсилила контроль за злиттям у 1973 р. У Німеччині головним принципом національної політики в області конкуренції є максимальне розширення сфери дії ринкового механізму і скорочення втручання держави в економіку. Контролюються придбання активів підприємства повністю; придбання 25, 50 і більше відсотків акцій фірми, будь-яка операція, в результаті якої фірма набуває прямого або непрямого контролю над іншим підприємством [9, с. 12].

Антимонопольний закон Німеччини включає розгляд справ про створення холдингу або кооперативу з інших підприємств. При цьому використовуються такі критерії оцінки фірми, як створення або посилення домінуючого положення. Домінуюче положення фірми є ситуацією на ринку, коли у фірми немає конкурентів. При цьому фірми можуть визнаватися такими, що займають монопольне становище на ринку, якщо конкуренція між ними незначна. Кількісні показники, за наявності яких фірма (або група фірм) у Німеччині визначається домінуючою на ринку, характеризуються таким чином: 1/3 ринку для однієї фірми; не менше 1/2 ринку для трьох фірм; не менше 2/3 ринку для п'яти [1, с. 43].

Франція мала законодавчі обмеження щодо фіксації цін і іншу обмежувальну практику ще в 1791 р., проте ці обмеження в основному ігнорувалися аж до 1986 [9, с. 12].

У Ордонансі "Про свободу цін та конкуренції" від 1 грудня 1986 року № 86-1243 є спеціальний розділ "Про антиконкурентну практику". Стаття 7 цього нормативного акту забороняє узгоджену діяльність, угоди, спілки або коаліції, якщо вони мають за мету або можуть завдати, обмежити або порушити конкуренцію на ринку. Діяльність спеціальних органів щодо припинення недоб-

росовісної конкуренції у Франції здійснюється на основі загальних норм цивільного права (ст. 1382 та 1383 ФДК) [4, с. 103].

Слід зазначити, що антимонопольна політика регулювання у Франції має свої особливості. У післявоєнний період офіційною політикою уряду було стимулювання злиття. Передбачалося створення в кожній галузі 1–2 крупних підприємств – національних лідерів. Вважалося, що саме такі крупні підприємства стануть локомотивом економіки і допоможуть відновити зруйноване війною господарство Франції.

На початку 80-х рр. ХХ ст. ідеологією структурної промислової політики стала концепція “ніш” – вертикальних ланцюжків від видобутку сировини до виробництва кінцевої продукції, зв’язаних технологічно залежністю. Структурна політика держави передбачала підтримку найважливіших підприємств “ніші”, що забезпечують зростання промислового виробництва вздовж технологічного ланцюжка. Політика уряду була спрямована на стимулювання злиття, заохочення НІОКР, експортного виробництва [1, с. 41].

При утворенні Європейського Союзу в Установчому договорі ЄС були закріплені принципи антимонопольної політики і права ЄС (розділ I “Правила конкуренції”, зокрема, ст. 81, 86, 91, 92; розділ V “Загальні правила з питань конкуренції, оподаткування і зближення законодавств”). Стаття 81 забороняє укладання угод, спрямованих на запобігання, обмеження або порушення конкуренції всередині загального ринку. У ст. 86 йдеться про недопущення зловживання домінуючим положенням на ринку. Стаття 91 встановлює заходи проти застосування демпінгу. Стаття 92 забороняє несумісну із загальним ринком будь-яку допомогу, яка здійснюється державами компаніям і галузям, якщо вона порушує або загрожує порушити конкуренцію, створюючи більш сприятливі умови окремим підприємствам і виробництвам. За цими головними напрямками і здійснюється нагляд за дотриманням правил конкурентної боротьби у Європі [7, с. 124].

У країнах ЄС антимонопольне законодавство ліберальніше, ніж у США. В основу антимонопольного законодавства країн ЄС покладено принцип контролю і регулювання. У цих країнах монополістична діяльність, що діє в межах ЄС, не забороняється, але допускається доти, доки не порушує встановлених у законі умов. Порівняно з американською системою, в західноєвропейській підтримка конкуренції є менш пріоритетною, ніж збереження національних виробників. Зі сфери дії антимонопольного законодавства виключені націоналізовані підприємства, сільське господарство, рибальство, лісове господарство, видобуток вугілля, зв’язок, страхування тощо. Є винятки щодо деяких типів міжфірмових угод,

а саме угод між малими й середніми компаніями, експортні угоди, угоди, пов’язані з раціоналізацією [1, с. 31].

У країнах Східної Європи антимонопольне законодавство почали розробляти наприкінці 80-х рр. ХХ ст. Антимонопольне законодавство цих країн близьке за своєю сутністю до західноєвропейського.

Після розпаду СРСР у країнах СНД, які обрали курс на ринкову економіку, за порівняно невеликий термін були розроблені базові закони, що започаткували впровадження антимонопольної політики. Так, у Російській Федерації було прийнято Закон “Про конкуренцію та обмеження монополістичної діяльності на товарних ринках” (1991 р.), у Республіці Білорусь – Закон “Про протидію монополістичній діяльності та розвиток конкуренції” (1992 р.), у Грузії – Закон “Про обмеження монополістичної діяльності та розвиток конкуренції” (1992 р.).

Перший спеціальний закон щодо захисту економічної конкуренції в Україні було прийнято у березні 1992 р. Закон України “Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції в підприємницькій діяльності” забороняв зловживання монополістичним становищем на ринку, визначав правові основи обмеження і попередження монополізму, недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності та здійснення державного контролю за додержанням норм антимонопольного законодавства.

Верховна Рада України 26 листопада 1993 р. прийняла Закон України “Про Антимонопольний комітет України”. Згідно з цим законом в Україні створено державний орган і спеціальним статусом, метою діяльності якого є забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності.

Основним завданням Антимонопольного комітету України (АМКУ), згідно зі ст. 3 Закону України “Про Антимонопольний комітет України”, є участь у формуванні та реалізації конкурентної політики щодо:

- здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції на засадах рівності суб’єктів господарювання перед законом та пріоритету прав споживачів, запобігання, виявлення і припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції;
- здійснення контролю за концентрацією, узгодженими діями суб’єктів господарювання та регулюванням цін (тарифів) на товари, що виробляються (реалізуються) суб’єктами природних монополій;
- сприяння розвитку добросовісної конкуренції;
- методичного забезпечення застосування законодавства щодо захисту економічної конкуренції.

АМКУ, згідно зі ст. 7 Закону України “Про Антимонопольний комітет України”, окрім функцій, пов’язаних з контролем та попередженням порушень законодавства в сфері економічної конкуренції, виконує й функції, притаманні судовим органам. Він розглядає справи про адміністративні правопорушення, накладає штрафи.

Наступним кроком у розвитку антимонопольного законодавства України був Закон України “Про захист від недобросовісної конкуренції”, що набув чинності у 1996 р. Цей Закон визначає правові засади захисту суб’єктів господарювання і споживачів від недобросовісної конкуренції. Закон спрямовано на встановлення, розвиток і забезпечення торгових та інших чесних звичаїв ведення конкуренції при здійсненні господарської діяльності в умовах ринкових відносин.

З метою державного регулювання діяльності суб’єктів природних монополій в Україні було прийнято Закон України “Про природні монополії” (2000 р.). У цьому законі визначені: органи, які здійснюють державне регулювання діяльності суб’єктів природних монополій; сфери діяльності суб’єктів природних монополій; принципи державного регулювання діяльності суб’єктів природних монополій; обов’язки суб’єктів природних монополій; види відповідальності суб’єктів природних монополій, їх посадових осіб та органів, які регулюють їх діяльність.

У 2001 р. Верховною Радою України було прийнято базовий нормативно-правовий акт законодавства щодо захисту економічної конкуренції – Закон України “Про захист економічної конкуренції”. Цей закон регулює відносини органів державної влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю із суб’єктами господарювання, суб’єктами господарювання з іншими суб’єктами господарювання, із споживачами, іншими юридичними та фізичними особами у зв’язку з економічною конкуренцією.

Розроблення Закону України “Про захист економічної конкуренції” було спричинене необхідністю не тільки вдосконалення антимонопольного законодавства – Закон усуває проблеми в правилах конкуренції і таким чином забезпечує ефективне державне регулювання. Одним із основних завдань, поставлених перед Законом, є створення необхідного правового механізму для забезпечення гармонізації конкурентної і промислової політики.

Із набуттям чинності Законом України “Про захист економічної конкуренції” втратив силу Закон України “Про обмеження монополізму і недопущення недобросовісної конкуренції в підприємницькій діяльності”. Законодавство України про захист економічної конкуренції почало формуватися на

базі самого Закону України “Про захист економічної конкуренції”, законів України “Про Антимонопольний комітет України”, “Про захист від недобросовісної конкуренції” та інших нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до цих законів. Серед інших законів України, які включають окремі норми антимонопольного законодавства, доцільно виділити закони: “Про ціни і ціноутворення”, “Про господарські товариства”, “Про транспорт”, “Про телекомунікації”, “Про електроенергетику”, “Про рекламу”.

Після прийняття Верховною Радою України Закону України “Про захист економічної конкуренції” норми конкурентного законодавства були істотно вдосконалені. Суттєво розширилася сфера визнання суб’єктів господарювання такими, що займають монополіне (домінуюче) становище на ринку. Згідно зі ст. 12 Закону України “Про захист економічної конкуренції”, суб’єкт господарювання займає монополіне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо:

- на цьому ринку у нього немає жодного конкурента;
- не зазнає значної конкуренції внаслідок обмеженості можливостей доступу інших суб’єктів господарювання щодо закупівлі сировини, матеріалів та збуту товарів, наявності бар’єрів для доступу на ринок інших суб’єктів господарювання, наявності пільг чи інших обставин;
- частка суб’єкта господарювання на ринку товару перевищує 35%, якщо він не доведе, що зазнає значної конкуренції;
- частка суб’єкта господарювання на ринку товару становить 35 або менше відсотків, але він не зазнає значної конкуренції, зокрема внаслідок порівняно невеликого розміру часток ринку, які належать конкурентам.

Закон України “Про захист економічної конкуренції” передбачає визнання монополістами від двох до п’яти суб’єктів господарювання, якщо:

- сукупна частка не більше ніж трьох суб’єктів господарювання, яким на одному ринку належать найбільші частки на ринку, перевищує 50%;
- сукупна частка не більше ніж п’яти суб’єктів господарювання, яким на одному ринку належать найбільші частки на ринку, перевищує 70%, якщо вони не доведуть, що зазнають значної конкуренції.

У Законі України “Про захист економічної конкуренції” порівняно із Законом України “Про обмеження монополізму і недопущення недобросовісної конкуренції в підприємницькій діяльності” значно розширено перелік дій, що можуть бути визначені як антиконкурентні узгоджені дії (ст. 6). Передбачено звільнення від відповідальності, якщо дії малих або середніх підприємств щодо спі-

льного придбання товарів не призводять до суттєвого обмеження конкуренції (ст. 7). Передбачена низка узгоджених дій, які можуть бути дозволені Антимонопольним комітетом України та Кабінетом Міністрів України (ст. 10).

У новому Законі значно розширено перелік відносин між суб'єктами господарювання, що можуть бути визнані концентрацією, наведено перелік дій, що не вважаються концентрацією (ст. 22). Закон направлено виключно на ті дії суб'єктів господарювання, що можуть призвести до монополізації ринків.

У Законі України "Про захист економічної конкуренції" дається загальний і виключний перелік дій, які вважаються порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, запроваджується механізм, згідно з яким суб'єкти господарювання, громадяни, об'єднання, установи, організації можуть звернутися безпосередньо до АМКУ щодо захисту своїх прав у зв'язку з порушенням законодавства про захист економічної конкуренції (ст. 36). При цьому, відповідно до Закону, такий суб'єкт має право звернутися до господарського суду із заявою про відшкодування збитків у подвійному розмірі (ст. 55). Отже, Закон стимулює суб'єктів господарювання і споживачів, чії права порушено, до активних дій щодо захисту своїх прав.

Сьогодні в Україні створено цілісну систему правових та організаційних механізмів антимонопольно-конкурентної діяльності, яка, за оцінкою провідних юристів ЄС та США, одержала позитивні відгуки [2, с. 13].

Українське антимонопольне законодавство порівняно з антимонопольними законодавствами промислово розвинутих держав доволі молоде. Воно створювалось з використанням світового досвіду та з урахуванням специфічних факторів, що об'єктивно існують в Україні. Антимонопольне законодавство України потребує подальшого розвитку.

У своїх працях [3; 5; 6] автори вказують на певні недоліки у антимонопольному законодавстві України, що потребують усунення або коригування.

Недоліки антимонопольного законодавства України, що виділяють учені, можна умовно поділити на дві частини: ті, що стосуються термінологічних визначень у антимонопольному законодавстві, та ті, що стосуються повноважень антимонопольних органів України.

Так, щодо недоліків, які стосуються термінологічних визначень у антимонопольному законодавстві, Н. Кузнецова та Ю. Семенюк вказують на відсутність узгодженості в системі понять антимонопольно-конкурентного законодавства України [6, с. 11]. Ю. Журик вказує на громіздкість і важкість визначень

понять у деяких законах антимонопольно-конкурентного законодавства [5, с. 84].

У своїй праці [5] Ю. Журик наголошує на недоцільності виконання АМКУ функцій щодо складання протоколів про адміністративні порушення, накладання штрафів за порушення антимонопольного законодавства. Ці функції, зазначає вчений, притаманні органам правосуддя і виконання їх АМКУ є порушенням ст. 124 Конституції України, згідно з якою правосуддя в Україні здійснюється виключно судами [5, с. 83].

Професор І. Дахно вважає неприпустимим те, що АМКУ займається попередженням правопорушень і розглядом справ за двома протилежними напрямками економічної діяльності – у сфері монополістичної діяльності та у сфері конкурентних відносин [3, с. 94]. З наведеного вище аналізу досвіду промислово розвинутих країн щодо антимонопольного регулювання видно, що в цих країнах перелічені повноваження розподілені між двома самостійними органами.

Ю. Журик у своїй праці [5] пропонує для подальшого розвитку конкуренції створити окремий орган, наприклад, Комітет по розвитку конкуренції, який займався би як попередженням та розслідуванням порушень у сфері конкуренції, так і розробкою конкретних рекомендацій і пропозицій щодо підтримки та розвитку конкурентних відносин у господарській діяльності [5, с. 86].

Необхідно зазначити, що АМКУ виконує багато функцій, кількість заяв та звернень до Антимонопольного комітету щодо порушень законодавства про захист економічної конкуренції достатньо велика (див. рис.) Ці факти свідчать про перевантаження АМКУ та його структурних підрозділів та доцільність розподілення повноважень АМКУ між двома самостійними органами.

Виходячи зі світового досвіду, можливими напрямками вдосконалення правових та організаційних механізмів антимонопольного регулювання в Україні можуть бути [5, с. 86]:

- удосконалення термінологічного ряду базових законів антимонопольного законодавства;
- створення окремого органу, який займався би попередженням та розслідуванням порушень у сфері конкуренції;
- передача повноважень щодо складання протоколів про адміністративні порушення, накладання штрафів за порушення антимонопольного законодавства від АМКУ до органів правосуддя.

На нашу думку, ці напрями мають отримати подальше теоретичне та практичне дослідження, при цьому необхідно враховувати як досвід антимонопольного регулювання в країнах з високим рівнем розвитку, так і специфічні особливості української системи.

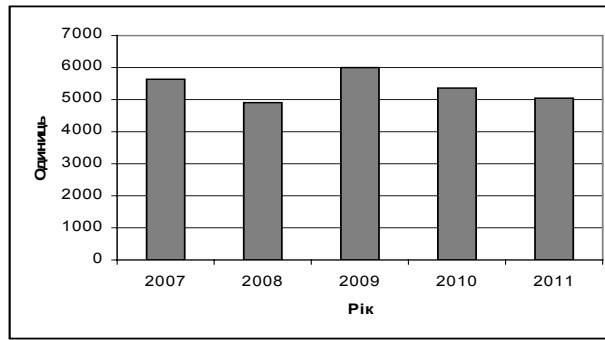

Рис. Загальна кількість заяв та звернень до Антимонопольного комітету щодо порушень законодавства про захист економічної конкуренції

IV. Висновки

Отже, можна дійти таких висновків:

1. Норми антимонопольного законодавства промислово розвинених країн характеризуються значною схожістю. Проте кожна країна має свої особливості в антимонопольному законодавстві.

2. Українське антимонопольне законодавство створювалось з використанням світового досвіду та з урахуванням специфічних факторів, що об'єктивно існують в Україні. Антимонопольне законодавство України є подібним до західноєвропейського.

3. Законодавство України про захист економічної конкуренції формується на базі Закону України "Про захист економічної конкуренції", законів України "Про Антимонопольний комітет України", "Про захист від недобросовісної конкуренції" та інших нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до цих законів. В Україні антимонопольним органом зі спеціальним статусом є Антимонопольний комітет України, метою діяльності якого є забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності.

4. Українське антимонопольне законодавство порівняно з антимонопольними законодавствами промислово розвинутих держав доволі молоде.

5. Можливими напрямками вдосконалення правових та організаційних механізмів антимонопольного регулювання в Україні можуть бути:

- удосконалення термінологічного ряду базових законів антимонопольного законодавства;
- створення окремого органу, який займався би попередженням та розслідуванням порушень у сфері конкуренції;
- передача повноважень щодо складання протоколів про адміністративні порушення,

накладання штрафів за порушення антимонопольного законодавства від АМКУ до органів правосуддя.

Список використаної літератури

1. Бутыркин А.Я. Теория и практика антимонопольного регулирования в ведущих странах Запада и России / А.Я. Бутыркин. – М. : Новый век, 2004. – 88 с.
2. Валітов С.С. Конкурентне право України: навчальний посібник / С.С. Валітов. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 432 с.
3. Дахно І.І. Антимонопольне право : курс лекцій / І.І. Дахно. – К. : Четверта хвиля, 1998. – 352 с.
4. Еременко В.И. Антимонопольное законодательство зарубежных стран / В.И. Еременко // Государство и право. – 1995. – № 9. – С. 100–111.
5. Журик Ю.В. Актуальні питання антимонопольно-конкурентного законодавства України / Ю.В. Журик // Вісник господарського судочинства. – 2010. – № 6. – С. 82–87.
6. Кузнецова Н. Конкурентное законодательство Украины: проблемы и перспективы / Н. Кузнецова, Ю. Семенюк // Юридическая практика. – 2003. – № 9. – С. 11–19.
7. Матюшко П. Антимонопольна політика Європейського співтовариства / П. Матюшко // Юридичний журнал. – 2003. – № 12. – С. 124–129.
8. Бережняк Б. Антимонопольное законодательство Канады / Б. Пережняк, Б. Кормич // Юридический вестник. – 1998. – № 1. – С. 113–115.
9. Шерер Ф. Структура отраслевых рынков : пер. с англ. / Ф. Шерер, Д. Росс – М. : ИНФРА-М, 1997. – VI, 698 с.

Стаття надійшла до редакції 04.08.2013.

Кобець С.П. Мировой и отечественный опыт антимонопольного законодательства

В статье рассматриваются вопросы становления антимонопольного законодательства в зарубежных промышленно развитых странах и в Украине, предлагаются направления усовершенствования антимонопольного регулирования в Украине.

Ключевые слова: антимонопольное законодательство, антимонопольное регулирование, антимонопольные органы, конкуренция, монопольное (доминирующее) положение, недобросовестная конкуренция, Антимонопольный комитет Украины.

Kobets S. World and domestic experience of antimonopoly legislation

The article deals with the development issues of the antimonopoly legislation of foreign countries and Ukraine.

The development's stages of antitrust legislation in the USA, Canada and countries of EU are considered and the reasons of antimonopoly laws' appearance are exposed in the article. The first antitrust law - Sherman Act is analysed, Clayton Act is considered, and the articles of Agreement about European Concord's creation, which are about competition right are gave.

The author gave the analysis of functions and plenary powers of public authorities that perform investigative and judicial functions and competencies in the field of economic competition in the USA, Canada and EU countries.

The special attention is paid to the development of competition legislation in Ukraine. Detailed analysis of the special laws on the protection of economic competition: Law of Ukraine "On limitation of monopolism and non-admission of unfair competition in entrepreneurial activity", Law of Ukraine "On the Monopoly committee of Ukraine", Law of Ukraine "On protection from an unfair competition", Law of Ukraine "About natural monopoly", Law of Ukraine "On defence of economic competition".

The major shortcomings of competition legislation of Ukraine, including those relating to definitions of terms in antimonopoly law and those relating to the powers of competition authorities of Ukraine are determined in the present article.

The author taking about experience of industrialized countries suggested possible areas of improvement of legal and institutional mechanisms of competition regulation in Ukraine. They concern the improvement of terminological number of basic laws and legislation establishing a special body that would carry out functions on proceedings in economic competition and made the decision on the legality of actions of economic agents took activities if necessary administrative steps: a fine, imposing a ban on the implementation of any action, undo-making, etc.

Key words: antitrust legislation, antimonopoly adjusting, antimonopoly organs, competition, monopolistic (dominant) position, unfair competition, Antimonopoly committee of Ukraine.